

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.2
la Hotărîrea Consiliului INJ
nr.11/6 din 29 septembrie 2014*

CURRICULUM
la disciplina

„ DREPT PROCESUAL CIVIL – disciplină fundamentală”

(candidați la funcții de judecător și procuror)

AUTORI:

Elena BELEI,

dr., conf.univ., Șef Catedră Drept Procesual Civil,
Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru VISTERNICEAN,

Membru al Consiliului Superior al Magistraturii,
Judecător detașat Curtea Supremă de Justiție

AVIZAT

_____ **AVIZAT**
Mariana PITIC, șef al Direcției instruire și cercetare

CHIȘINĂU, 2014

I. PRELIMINARII

Dreptul procesual civil reprezintă cea mai dinamică și vie ramură a dreptului. Importanța practică a acestuia atât ca ramură de drept, cât și ca disciplină de studiu este cu atât mai importantă cu cât este vorba de persoane investite de lege cu funcția îndeplinirii justiției, adică de magistrați.

Justițiabilii își formează viziunea asupra activității instanțelor de judecată și în privința calității actului de justiție având în vedere contactul direct cu sistemul judecătoresc, cu modalitatea de îndeplinire a justiției și reieșind din eficiența executării dispozițiilor judecătorești. Funcțiile procesului civil coincid cu cele ale justiției: apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime, restabilirea ordinii juridice încălcate și garantarea proceselor democratice.

Curriculumul la Dreptul procesual civil se axează pe trei niveluri comportamentale, cu divers grad de complexitate: cunoaștere, aplicare, integrare. Nivelul cunoașterii nu presupune acumularea cunoștințelor teoretice, ci actualizarea acestora în funcție de eventualele modificări ale cadrului normativ existent. Ținând cont de faptul că audienții INJ sunt cel puțin licențiați în drept nivelul cunoașterii se va axa pe cizelarea cunoștințelor pe care le dețin deja și cu care pot opera pentru a trece la celelalte niveluri. Aplicarea presupune capacitatea de a interpreta corect și sistemic legislația procesuală în vigoare, capacitatea de a depista curenți și contradicții legislative și abilitatea de a propune soluții de perfecționare a legislației în vigoare. Integrarea presupune aptitudinile de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice referitoare la normele de drept procesual civil, soluționarea corectă a situațiilor conflictuale ținând cont atât de legea materială, cât și de cea procesuală, manifestarea atitudinilor personale față de diverse fenomene sociale. Nivelul comportamental de integrare constituie finalitatea procesului de instruire inițială a viitorilor judecători și procurori.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- Calificarea justă a cauzei civile parvenite spre examinare și soluționare de către judecător;
- Identificarea corectă a temeiurilor de adresare în judecată de către procurori pe cauze civile;
- Interpretarea corectă a legilor naționale și a izvoarelor internaționale cu caracter procedural atât de către judecători, cât și de către procurori;
- Întocmirea corectă a actelor procesuale de către procurori în calitate de apărători investiți de lege, precum și de către judecători investiți cu sarcina îndeplinirii justiției pe cauze civile;
- Soluționarea optimă și corectă a incidentelor procedurale, precum și fondului cauzelor civile de către judecători;
- Apărarea calificată de către procurori a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice, ale statului și ale societății în cazurile prevăzute de lege;

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

- identifice conceptele de bază cu care se operează în dreptul procesual civil;
- aplice oportun și corect principiile de drept procesual civil în cauze civile concrete;
- distingă procedura diferită de judecare a cauzelor civile în funcție de natura lor juridică;
- evalueze consecințele încălcării normelor de competență generală și jurisdicțională;
- aplice în funcție de statutul procesual al fiecărui participant la proces drepturi și obligații procesuale diferite;

- interpreteze just și uniform modul de exercitare a dreptului la intentarea acțiunii civile;
- aprecieze necesitatea asigurării unei acțiuni civile concrete;
- estimeze corect cuantumul taxelor de stat în cazurile în care aceasta se achită, precum alte cheltuieli de judecare a cauzei civile;
- argumenteze scutirea integrală sau parțială, precum și refuzul în scutirea de taxă de stat;
- aplice just căile de atac (în cazul procurorilor);
- utilizeze strict temeiurile și procedura de judecare a cererilor de revizuire (în cazul judecătorilor).

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Semestrul	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluarea
Drept procesual civil – disciplină fundamentală	Elena Belei Dumitru Visternicean	I	68	20	48	examen

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	TEMATICA	Ore curs	Ore practice
1.	Modificări recente în domeniul înfăptuirii justiției civile	2	4
2.	Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil	2	4
3.	Instanța de judecată - subiect obligatoriu al raporturilor procesuale civile	2	6
4.	Subiecții implicați în examinarea și soluționarea cauzelor civile	2	4
5.	Cheltuielile de judecată	2	4
6.	Dreptul la acțiune	2	4
7.	Asigurarea acțiunii civile	2	4
8.	Probele și probațiunea judiciară	2	6
9.	Procedura specială și procedura în ordonanță	2	6
10.	Căile de atac în procesul civil	2	6
TOTAL		20	48

<p>7) Principiul rolului dirigitor al judecătorului în proces;</p> <p>8) Principiul publicității;</p> <p>9) Principiul termenului rezonabil al procesului civil (principiul celerității);</p> <p>10) Principiul limbii oficiale de procedură și dreptului la interpret;</p> <p>11) Principiul disponibilității;</p> <p>12) Principiul contradictorialității;</p> <p>13) Principiul îmbinării oralității cu forma scrisă în procesul civil;</p> <p>14) Principiul nemijlocirii;</p> <p>15) Principiul securității raporturilor juridice;</p> <p>16) Principiile internaționale ale dreptului procesual civil.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>1) Deducerea și argumentarea funcțiilor principiilor dreptului procesual civil;</p> <p>2) Evaluarea înfăptuirii justiției exclusiv de către instanțele de judecată în comparație cu activitatea arbitrajelor;</p> <p>3) Determinarea modurilor de asigurare a egalității în fața legii și justiției;</p> <p>4) Proiectarea consecințelor încălcării legalității;</p> <p>5) Stabilirea mecanismelor de garantare a dreptului la apărare judiciară și accesul liber la justiție;</p> <p>6) Aprecierea independenței judecătorilor în raport cu diferiți factorii;</p> <p>7) Determinarea rolului dirigitor al judecătorului în proces;</p> <p>8) Stabilirea formelor de manifestare a publicității procesului civil;</p> <p>9) Evaluarea caracterului rezonabil al termenului procesului civil;</p> <p>10) Implementarea practică a limbii oficiale de procedură și a dreptului la interpret;</p> <p>11) Stabilirea limitelor disponibilității;</p> <p>12) Garantarea contradictorialității;</p> <p>13) Îmbinarea oralității cu forma scrisă în procesul civil;</p> <p>14) Examinarea și soluționarea nemijlocită a cauzelor civile;</p> <p>15) Evaluarea securității raporturilor juridice;</p> <p>16) Manifestarea principiile internaționale ale dreptului procesual civil în practica judiciară a RM.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Studii de caz Tablă flipchart</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor judecătorești din Republica Moldova</p>
<p>Tema 3. Instanța de judecată - subiect obligatoriu al raporturilor procesual civile</p>		

<p>4) Condițiile de exercitare a dreptului la acțiune; 5) Obiecțiile juridice ale pârâtului; 6) Acțiunea reconvențională; 7) Renunțarea la acțiune; 8) Recunoașterea acțiunii; 9) Tranzacția.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice:</i></p> <p>1) Delimitarea dreptului la acțiune în sens procesual și în sens material juridic; 2) Evaluarea consecințelor nerespectării premiselor și condițiilor exercitării dreptului la acțiune în sens procesual; 3) Delimitarea modalităților de apărare a pârâtului împotriva acțiunii; 4) Deosebirea obiecțiilor material-juridice de cele procesual-juridice formulate de către pârât; 5) Analiza temeiurilor și procedurii înaintării acțiunii reconvenționale; 6) Determinarea limitei modificării acțiunii; 7) Deosebirea consecințelor renunțării la acțiune și ale recunoașterii acesteia; 8) Evaluarea impactului tranzacției asupra procesului.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i> Studii de caz Tablă flipchart</p>	<p style="text-align: center;">normative relevant</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i> Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor judecătorești din Republica Moldova</p>
Tema 7. Asigurarea acțiunii civile		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs:</i></p> <p>1) Încheiere de asigurare a acțiunii civile; 2) Anularea asigurării acțiunii civile 3) Contestarea acțiunii civile 4) Cauțiunea în contextul asigurării acțiunii civile.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice:</i></p> <p>1) Formularea temeiurilor asigurării acțiunii; 2) Evidențierea măsurilor de asigurare a acțiunii; 3) Clarificarea procedurii asigurării acțiunii; 4) Determinarea procedurii de anulare și contestare a încheierilor de asigurare a acțiunii; 5) Evaluarea consecințelor anulării măsurilor de asigurare a acțiunii. 6) Analiza cauțiunii relevantă asigurării acțiunii.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i> Curs-prelegere Proiector/laptop</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i> Studii de caz Tablă flipchart</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i> Consultarea anticipată a suportului normative relevant</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i> Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor judecătorești din Republica Moldova</p>
Tema 8. Probele și probațiunea judiciară		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs:</i></p> <p>1) Proba judiciară; 2) Obiect al probațiunii; 3) Fapte care nu se cer a fi dovedite; 4) sarcina probației; 5) Prezumțiile probante;</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i> Curs-prelegere Proiector/laptop</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i> Consultarea anticipată a suportului normative relevant</p>

<p>6) Pertinența probelor și admisibilitatea mijloacelor de probă;</p> <p>7) Asigurarea probelor;</p> <p>8) Delegațiile judecătorești.</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice:</i></p> <p>1) Stabilirea conceptului de probă judiciară;</p> <p>2) determinarea obiectului probațiunii în pricinile civile concrete;</p> <p>3) Delimitarea esenței faptelor notorii de faptele prejudicial stabilite;</p> <p>4) Clarificarea rolului instanței de judecată în reclamarea probelor necesare pentru a dovedi faptele esențiale ale pricinii;</p> <p>5) Evidențierea importanței prezumțiilor probante;</p> <p>6) Evaluarea admisibilității și pertinentei probelor;</p> <p>7) Compararea procedurii administrării fiecărui mijloc de probație;</p> <p>8) Formularea temeiurilor pentru asigurarea probelor;</p> <p>9) Evidențierea procedurii asigurării probelor pînă la pornirea procesului și după intentarea lui;</p> <p>10) Analiza procedurii de înaintare și de îndeplinire a delegațiilor judecătorești.</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Studii de caz</p> <p>Tablă flipchart</p>	<p><i>Ore practice</i></p> <p>Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor judecătorești din Republica Moldova</p>
<p>Tema 9. Procedura specială și procedura în ordonanță</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <p>1) Constatarea faptelor care au valoare juridică de către instanțele de judecată</p> <p>2) Procedura încuviințării adopției.</p> <p>3) Declararea persoanei dispărută fără urmă sau decedată.</p> <p>4) Limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității cetățeanului. Anularea limitării capacității de exercițiu și declararea capacității.</p> <p>5) Încuviințarea spitalizării forțate și tratamentului forțat al cetățeanului.</p> <p>6) Încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie a cetățeanului fără liber consimțământ.</p> <p>7) Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie</p> <p>8) Sistarea temporară a valabilității și retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător.</p> <p>9) Condițiile de admisibilitate ale procedurii în ordonanță.</p> <p>10) Pretențiile în al căror temei se emite ordonanța judecătorească.</p> <p>11) Procedura de depunere și examinare a cererii de</p>	<p>Curs-prelegere</p> <p>Proiector/laptop</p>	<p><i>Ore curs</i></p> <p><i>Consultarea anticipată a suportului normative relevant</i></p>

<p>eliberare a ordonanței judecătorești.</p> <p>12) natura juridică a ordonanței. Forma și cuprinsul ordonanței.</p> <p>13) Contestarea și anularea ordonanței judecătorești</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Analiza procedurii de constatare a faptelor care au valoare juridică, identificând participanții la proces, condițiile necesare pentru constatarea faptelor care au valoare juridică; 2) Analiza procedurii de încuviințare a adopției, proiectând regulile de examinare a cererii; 3) Analiza procedurii de declarare a persoanei dispărută fără urmă sau decedată, proiectând regulile de examinare a cererii; 4) Analiza procedurii de limitare în capacitatea de exercițiu sau declarare a incapacității cetățeanului, proiectând regulile de examinare a cererii, 5) Analiza procedurii de încuviințare a spitalizării forțate și tratamentului forțat al cetățeanului, proiectând regulile de examinare a cererii, 6) Analiza procedurii de încuviințare a examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie a cetățeanului fără liberul lui consimțământ, proiectând regulile de examinare a cererii; 7) Determinarea specificului aplicării măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie; 8) stabilirea etapelor procedurale ale sistării temporare a valabilității și retragerii licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător; 9) Proiectarea etapelor procedurii în ordonanță; 10) Analiza procedurii de contestare a ordonanței judecătorești. 	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Studii de caz Tablă flipchart</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor judecătorești din Republica Moldova</p>
<p>Tema 10. Procedura specială și procedura în ordonanță</p>		
<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Apelul; 2) Recursul împotriva încheierilor; 3) recursul împotriva deciziilor instanței de apel; 4) Revizuirea hotărârilor, deciziilor, încheierilor irevocabile. <p style="text-align: center;"><i>Ore practice:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza elementelor (subiecții, obiectul, temeiul) fiecărei căi de atac; 2. Proiectarea modului de atacare a încheierilor primei instanțe; 3. Evaluarea împuternicirilor instanțelor de apel și recurs asupra procesului civil 	<p style="text-align: center;"><i>Ore de curs</i></p> <p>Curs-prelegere Proiector/laptop</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Studii de caz Tablă flipchart</p>	<p style="text-align: center;"><i>Ore curs</i></p> <p>Consultarea anticipată a suportului normative relevant</p> <p style="text-align: center;"><i>Ore practice</i></p> <p>Identificarea cazurilor practice relevante de pe portalul unic al instanțelor</p>

4. Determinarea conținutului temeiurilor de declarare a revizuirii; 5. Determinarea instanțelor competente să examineze cererile de revizuire; 6. Proiectarea procedurii de judecare a cererii de revizuire; 7. Caracterizarea împuternicirilor instanței de revizuire; 8. Determinarea instanței competente de a rejudeca pricina după admiterea cererii de revizuire și casare a hotărârilor.		judecătorești din Republica Moldova
---	--	-------------------------------------

VII. EVALUAREA

Evaluarea se va efectua continuu și la final.

A. Evaluarea continuă se va realiza prin:

- participarea audiențelor în cadrul orelor de curs și a celor practice;
- realizarea activităților individuale;
- colectarea și analizarea unor acte procesuale (încheieri, hotărâri, decizii) relevante subiectelor studiate;
- susținerea a două testări obligatorii care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor, capacităților și competențelor/aptitudinilor profesionale;
- pregătirea unui referat științific și/sau aplicativ pe o problemă propusă pentru activitățile individuale.

B. Evaluarea finală se va efectua ca examen la finele semestrului prin expunerea motivației succinte, clare și juste a unui subiect relevant, precum și soluționarea a două situații de caz cu argumentarea necesară.

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte legislative și normative:

1. Declarația universală a drepturilor omului. New York, 10.12.1948. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 217-XII din 27.07.1990. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)*. Ediție oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998, p.11.
2. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Roma, 04.11.1950. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1298 din 24.07.1997. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)*. Ediție oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998, p. 341.
3. Convenția privind procedura civilă. Haga, 01.03.1954. Aderat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1136-XII din 04.08.1992. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)*. Ediție oficială. Vol. 4, Chișinău: Moldpres, 1998, p. 68.
4. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. New York, 16.12. 1966. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.217-XII din 28.07.90. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)*. Ediție oficială. Vol. 1, Chișinău: Moldpres, 1998, p.30.
5. Constituția Republicii Moldova. Din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 12.08.1994, Nr. 1.

6. Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 28.05.98 cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 25.06.1998, nr. 56-59.
7. Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 19.02.2004 privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art. 416 și art. 444 din Codul de procedură civilă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 05.03.2004, nr. 39-4.
8. Hotărârea Curții Constituționale nr.10 din 16.04.2010 pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998 "Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova" în redacția Hotărârii nr.39 din 09.07.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 23.04.2010, nr. 58-60.
9. Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 15.11.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.12.2012, nr. 248-251.
10. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr.225 din 30.05.2003. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.06.2013, nr. 130-134.
11. Legea taxei de stat. Nr.1216 din 03.12.1992. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02.04.2004, nr. 53-55.
12. Legea cu privire la procuratură. Nr. 118 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 17.03.2009, nr. 55-56.
13. Lege privind autorizarea și plata interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești. Nr. 264 din 11.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.03.2009, nr. 57-58.
14. Legea cu privire la libertatea de exprimare. Nr. 64 din 23.04.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.07.2010, nr. 117-118.
15. Legea privind regimul juridic al adopției. Nr. 99 din 28.05.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.07.2010, nr. 131-134.
16. Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Nr. 87 din 21.04.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.07.2011, nr. 107-109.
17. Regulamentul privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe pagina web aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii 472/21 din 18.12.2008.

Jurisprudență/Practica judiciară:

18. HOTĂRÎRILE PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE. http://jurisprudenta.csj.md/db_hot_expl.php
19. RECOMANDĂRILE CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE. http://jurisprudenta.csj.md/db_rec_csj.php
20. AVIZELE CONSULTATIVE ALE CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE. http://jurisprudenta.csj.md/db_avize_csj.php

Literatură didactică și științifică:

1. Belei E. ș.a Drept procesual civil. Partea Generală. Chișinău: Editura Lexon și Cartea Juridică, 2014.
2. Cojuhari Al. ș.a Drept procesual civil. Partea Specială. Chișinău: Tipografia centrală, 2009.
3. Leș I. Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. Art.1-1133. București: Editura C.H. Beck, 2013.
4. Poalelungi M. ș.a. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția II. Chișinău: Tipografia centrală, 2013.
5. Ярков В. В. Гражданский процесс, 7-е издание. Москва: Волтерс Клувер, 2009.